

La nova Llei de designació dels senadors i senadores que representen la Generalitat al Senat

Ramon Prat Bofill

Subdirector general de Relacions amb el Parlament

Antecedents. Els senadors en representació autonòmica

L'article 69.1 de la Constitució espanyola disposa que el Senat és la cambra de representació territorial. El caràcter territorial d'aquest òrgan constitucional de l'Estat predicat per la norma fonamental ha estat objecte d'un llarg debat doctrinal i polític, perquè malgrat el que es podria esperar d'aquesta afirmació, els senadors i les senadores designats per les assemblees legislatives de les comunitats autònomes no arriben en l'actualitat a la tercera part dels membres de la cambra. En l'actual legislatura de les Corts Generals, dos-cents vuit senadors provenen de l'elecció directa dels ciutadans mitjançant un sistema aplicat sobre les circumscripcions provincials, i només cinquanta-sis senadors provenen de la designació de les comunitats autònomes.

Aquesta duplictat de senadors l'estableix el text constitucional en fixar, d'una banda, el nombre de senadors que els votants podran elegir per cada província i, de l'altra, en establir una quota per compensar la desigualtat representativa que se seguiria de la simple assignació d'un mateix nombre de senadors per província. Aquesta desigualtat s'intenta equilibrar amb l'aportació, per cada comunitat autònoma, d'un senador i encara un altre més per cada milió d'habitants del seu territori respectiu. La designació d'aquests senadors en representació autonòmica correspon a l'assemblea legislativa o òrgan col·legiat superior de la comunitat. Aquesta aportació de les institucions d'autogovern de cada comunitat constituïria la part més netament representativa de cadascun dels territoris de l'Estat.

Finalment, els punts 2 i 5 de l'article 69 de la Constitució disposen, respectivament, que l'elecció directa dels senadors per part dels ciutadans es produirà en els termes que assenyali una llei orgànica, i que la designació dels senadors autonòmics es farà d'acord amb el que disposin els estatuts respectius, que han d'assegurar, en qualsevol cas, la representació proporcional adequada.

La designació dels senadors en els estatuts d'autonomia de Catalunya i en el Reglament del Parlament

El procediment per a designar els senadors en representació autonòmica previst a l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 1979 establia un requisit sobre les condicions personals per a la designació i dos requisits de caràcter procedimental. D'una banda, i com a requisit personal essencial, l'Estatut disposava que els senadors designats fossin diputats del Parlament de Catalunya¹. D'altra banda, la designació s'havia de fer en una convocatòria específica i el nombre de diputats designats havia de ser proporcional al nombre de diputats de cada grup parlamentari. La primera de les condicions esmentades comportava que en cessar de diputats cessaven també com a senadors.

El nou Estatut d'autonomia de Catalunya regula aquest procediment per designar els senadors autonòmics a la lletra a) de l'article 61. La dada més rellevant de la nova regulació és que desapareix la referència a la condició de diputat que han de tenir les persones que poden ser designades senadores en representació autonòmica. Per tant, a partir de l'entrada en vigor de l'Estatut de 2006, no cal ser diputat

1. Estatut d'autonomia de Catalunya de 1979, article 34.1.

Els diputats del Parlament de Catalunya, reunits en el Ple del 24 de març de 2010, van aprovar per unanimitat la nova llei
Foto: Parlament de Catalunya

per ser designat pel Parlament per representar Catalunya al Senat. L'article 61, però, manté, com ja feia l'Estatut de 1979, les mateixes pautes de procediment, concretament que la designació s'ha de fer en una convocatòria específica i de manera proporcional al nombre de diputats de cada grup parlamentari.

Una vegada fixat aquest marc sobre els principis i les pautes de procediment, l'Estatut estableix en la disposició addicional primera que la designació pel Parlament dels senadors que representen la Generalitat al Senat s'ha d'efectuar en els termes que estableixi una llei aprovada per la majoria absoluta del Ple del Parlament, en una votació final sobre el conjunt del text. Amb l'aprovació de la Llei 6/2010, de 26 de març, del procediment de designació dels senadors que representen la Generalitat al Senat, es dona compliment a aquest mandat.

Amb anterioritat a l'Estatut de 2006, la manca d'una llei específica reguladora del procediment de designació dels senadors que representen la Generalitat al Senat -l'Estatut de 1979 no l'exigia- es va suplir amb les disposicions que va fixar l'antic Reglament del Parlament.

En entrar en vigor el nou Reglament del Parlament, l'1 de gener de 2006, encara era vigent l'Estatut de 1979. Aquest fet explica que aquesta norma contingui, com l'anterior, unes disposicions relatives a l'elecció dels senadors que representen la Generalitat al Senat. Com veurem, a partir de la Llei 6/2010, les normes del Reglament han passat a tenir caràcter supletori.

La nova Llei

El 24 de març de 2010, el Ple del Parlament de Catalunya va aprovar, per unanimitat, la Llei del procediment de designació dels senadors que representen la Generalitat al Senat². La Llei va ser el resultat final de la tramitació d'un Projecte que el Govern de la Generalitat havia aprovat el 25 d'agost de 2009 en un nou exercici de desplegament de l'Estatut d'autonomia.

2. Llei 6/2010, del 26 de març, del procediment de designació dels senadors que representen la Generalitat al Senat (DOGC núm. 5601, de 6.4.2010).

La nova Llei consta formalment d'un preàmbul i de 10 articles, i té per objecte determinar els principis i el procediment per designar els senadors que representen la Generalitat al Senat. En conseqüència, la norma la integren els requisits d'elegibilitat i les causes d'incompatibilitat, el procediment per a la distribució –per grups parlamentaris– i la presentació de candidats, la designació i la proclamació dels senadors, el termini del mandat, les causes de cessament i les relacions dels senadors amb el Parlament. La Llei, finalment, disposa, pel principi de la Llei més específica, que les normes procedimentals sobre l'elecció de senadors establertes pel Reglament del Parlament són de caràcter supletori.

Del conjunt de la Llei, en destaca el següent:

En primer lloc, els candidats a senadors que els grups parlamentaris presenten han de ser persones³ amb la condició política de catalanes en els termes de l'article 7 de l'Estatut, que han de complir els requisits legals d'elegibilitat i que han de tenir una trajectòria professional o política rellevant. La Comissió de l'Estatut dels Diputats és l'encarregada de dictaminar si cada candidat reuneix aquests requisits. Per dur a terme aquest treball, la Comissió disposarà de la declaració de les activitats professionals, laborals o empresarials que exerceixen i dels càrrecs públics que ocupen els candidats. Així mateix, la Comissió pot acordar la compareixença d'un o més candidats per tal que, d'acord amb les normes –en aquest cas supletòries– del Reglament del Parlament, exposin la seva trajectòria professional i acadèmica i puguin respondre les preguntes que els diputats els formulin exclusivament sobre aquests aspectes.

La no obligatorietat de les compareixences dels candidats davant la comissió, establerta a l'article 4.4 de la nova Llei, modifica, d'acord amb els principis de Llei específica i de temporalitat, el que establia l'article 153.1 del Reglament del Parlament, que disposava l'obligatorietat d'aquestes compareixences en els termes següents: «les compareixences, amb caràcter previ a l'elecció, dels candidats a representar la Generalitat al Senat són obligatòries i es regeixen pel que disposa l'article 157».

En segon lloc, la designació dels senadors la duu a terme el Ple del Parlament en una convocatòria específica mitjançant una votació que s'ha de fer per un dels sistemes que estableix el Reglament de la Cambra. En tractar-se de candidatures proposades pels diferents grups parlamentaris, la tipologia de votació utilitzada habitualment al Parlament ha estat l'aprovació per assentiment a la proposta del president. Ara bé, en el futur podria donar-se la circumstància que si ho sol·liciten dos grups parlamentaris o una cinquena part dels diputats, el Ple acordi l'elecció mitjançant el sistema de votació secreta. Cal tenir present que no s'exigeix cap majoria concreta per a l'elecció, però sí que esdevé necessari que el resultat de la votació garanteixi que es manté la proporcionalitat dels candidats per grup parlamentari establert per l'article 3.2 de la Llei.

Finalment, la Llei estableix el sistema regulador de les relacions dels senadors amb el Parlament tot integrant el que preveu l'article 179 de l'Estatut⁴ i l'article 153.2 i 3 –aquest darrer, però, modificat parcialment per la mateixa Llei 6/2010⁵ – del Reglament del Parlament. A l'empara de la nova Llei, doncs, els senadors poden comparèixer a petició pròpia davant el Parlament per informar de la seva activitat al Senat. Així mateix, la Cambra catalana també pot sol·licitar la compareixença dels senadors que representen la Generalitat quan ho demanen dos grups parlamentaris o una cinquena part dels diputats.

Els candidats a senadors, proposats pels grups parlamentaris hauran de ser catalans o catalanes amb una trajectòria política, acadèmica o professional rellevant

3. En la presentació de candidatures, els grups parlamentaris han de garantir, d'acord amb els criteris fixats a l'article 3.5 de la Llei, la presència equilibrada de dones i homes. Amb aquesta finalitat, el mateix article estableix dos criteris imperatius: d'una banda, que els grups parlamentaris als quals correspongui designar més d'un candidat, proposin com a mínim un quaranta per cent de dones o d'homes, i que ni uns ni altres no superin mai el seixanta per cent. I d'altra banda, que els grups parlamentaris als quals correspongui de presentar només un candidat en conjunt, tendeixin –és a dir, tenint en compte les altres propostes– a proposar tant dones com homes, en el sentit de garantir l'acompliment d'aquests percentatges.

4. L'article 179 de l'Estatut preveu la possibilitat de compareixença al Parlament tant per part dels senadors que representen la Generalitat en el Senat –designats pel Parlament d'acord amb la Llei 6/2010– com dels elegits a Catalunya directament pels electors.

5. L'article 153.3 del Reglament del Parlament, ara modificat per la Llei 6/2010, exigia com a requisit per a la compareixença que la petició estigués formulada per la tercera part dels senadors que representen la Generalitat al Senat o per acord de comissió –previsió, aquesta darrera, que es manté.